

't Bieteutje

Driemaandelijks tijdschrift van
NATUURWERKGROEP MARKVALLEI

Jaargang 20 nr. 3 : juli - augustus - september 2001

Brosens Jaak
Kerkstraat 48
2328 Meerle



10 JAAR JNM
BUITENLANDS KAMP
LA BRENNE

Afgiftekantoor : 2320 Hoogstraten

V.U. : Wim Verschraegen, Heilig Bloedstraat 6, 2320 Hoogstraten

Colofon

't Bieteutje is het kwartaalblad van **NATUURWERK GROEP MARKVALLEI**
Deze werkgroep vormt de koepel van de volgende verenigingen :

- * NATUURRESERVATEN VZW afdeling RIJKEVORSEL-HOOGSTRATEN
- * WIELEWAAL VZW afdeling MARKVALLEI
- * J.N.M. VZW afdeling MARKVALLEI
- * V.M.P.A. VZW afdeling HOOGSTRATEN
- * V.M.P.A. VZW afdeling 'DE KLAMPER' RIJKEVORSEL
- * V.E.L.T. VZW afdeling NOORDERKEMPEN

Contactpersonen :

Natuurwerkgroep Markvallei

Jef Leestmans
Moerstraat 27
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.60.14 (☎ 075/69.53.53)

Natuurreservaten VZW afdeling Rijkevorsel-Hoogstraten

Drej Oomen
Klein Eyssel 29 a
2328 Meerle
☎ 03/315.02.45

Wielewaal VZW afdeling Markvallei

Jack Govaerts
Donckstraat 12
2321 Meer
☎ 03/315.71.85

J.N.M. VZW afdeling Markvallei

Ingrid Brosens
Heilig Bloedstraat 6
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.47.75 (☎ 0497/28.18.66)

V.M.P.A. VZW afdeling Hoogstraten

Ria Boeren
Lage Rooy 23 h
2328 Meerle
☎ 03/315.40.53

V.M.P.A. VZW afdeling 'De Klamper' Rijkevorsel

Jos Vanneylen
Kievitsheide 54
2310 Rijkevorsel
☎ 03/312.14.76

V.E.L.T. VZW Noorderkempen

Jan Horsten
Grote Plaats 33
2323 Wortel
☎ 03/314.22.55

Leden van V.M.P.A., V.E.L.T. en van andere Natuurreservaten-, Wielewaal- of JNM-afdelingen kunnen zich abonneren op 't Bieteutje door overmaking van **150 BEF** (3,72 EUR) op rekeningnummer 646-2203020-67 onv. 't Bieteutje, Minderhoutsestraat 125, 2322 Minderhout met vermelding van " 't Bieteutje 2001 ".

Reservatenfonds Markvallei : 035 - 1758415 - 40
--

Voorwoord

Nu de examens voorbij zijn voor onze JNM-erkes, is het moment aangebroken om het 10-jarig bestaan van JNM-Markvallei te vieren. Op 15 juli maken ze de Vlaamse Kust onveilig en op 25 augustus is er de 24 uur activiteit.

Het hoogtepunt is zeker hun kamp waarbij dit jaar naar midden Frankrijk wordt getrokken. Een kampverslag en waarnemingen zal je zeker in het volgende bieteutje kunnen terugvinden.

Begin juli wordt er door enkele van onze JNM-ers een nationaal kamp georganiseerd waarbij ook verschillende werkzaamheden in onze reservaten zullen worden uitgevoerd.

Tijdens onze traditionele busuitstap in augustus zal dit jaar Flevoland bezocht worden. Vooraf inschrijven is noodzakelijk. We hopen dat vele van onze leden (jong en oud) zullen meegaan.

Eén van de hoogtenpunten in onze afdelingsbestaan is ongetwijfeld de algemene vergadering van Natuureservaten en Wielewaal op 21 september. De 2 verenigingen zullen op die dag fusioneren en een nieuw bestuur zal worden gekoen. We verwachten dat vele van jullie aanwezig zullen zijn. Meer hierover leest u in dit bieteutje.

Verder wens ik jullie vele aangename zomermaanden, mooie uitstappen, leuke waarnemingen, plezierige terrasjes, ...

Wim Verschraegen

Concentratie,
Een lange aanloop,
Een stevige afsprong,
En we zijn vertrokken...

NATUUR
RESERVATEN vzw



VERENIGING voor NATUURBEHOUD
in VLAANDEREN



De Wielewaal vzw

Veel vertellen over het feit dat we op 1 januari 2002 starten met een nieuwe vereniging is wellicht niet meer nodig. Iedereen weet dat de logo's in de rechterbovenhoek weldra tot het verleden zullen behoren.

Voor onze afdeling houdt die fusie, ondanks het feit dat we al lang samenwerken, heel wat wijzigingen in. De structuur verandert grondig. En daar willen we wel wat over kwijt.

De nationale structuur wordt ook op afdelingsniveau gebruikt. Dat betekent dat we een algemeen **dagelijks bestuur** zullen moeten samenstellen. Daarin zullen de verschillende werkgroepen een plaats krijgen naast een voorzitter, ondervoorzitter, secretaris en een penningmeester. Het afdelingsbestuur stippelt het beleid uit, stelt de activiteiten op elkaar af en houdt supervisie op de werking van de afdeling.

Daarnaast zullen vier werkgroepen de verschillende werkingsvelden op zich nemen: **reservaatwerkgroep, beleidswerkgroep, natuureducatie en natuurstudie**. De benamingen spreken wellicht voor zich. Aan het hoofd van elke werkgroep staat een verantwoordelijke die ook in het dagelijks bestuur zetelt.

De reservaatwerkgroep richt zich op het verwerven en het beheren van natuurgebieden.

De beleidswerkgroep houdt zich bezig met alle thema's die te maken hebben met natuur- en milieubeleid. Het spreekt voor zich dat de vertegenwoordigers in de milieuraad, het GNOP en GECORO in deze werkgroep zetelen.

In de werkgroep natuureducatie houden we ons bezig met allerhande activiteiten die gericht zijn op vorming. We verliezen daarbij vooral niet uit het oog dat de drempel voor de activiteiten laag gehouden wordt. Eigenlijk is dit de werkgroep die het brede publiek zal bespelen met aantrekkelijke activiteiten. Het is de bedoeling dat de natuurgidsen in deze werkgroep een belangrijke rol spelen. Ook het museum en de werking naar onderwijsinstellingen en jeugd krijgen hier de nodige aandacht. Een aparte plaats neemt de communicatie in. Het maken van de Bieteutjes en de contacten met de pers vormen een apart onderdeel in de werkgroep natuureducatie.

In de werkgroep natuurstudie worden de verschillende (bestaande) werkgroepen (vogelwerkgroep, zoogdierenwerkgroep, plantenwerkgroep, amfibieën- en reptielenwerkgroep, werkgroep ongewervelden) ondergebracht. Voor deze werkgroep komt het er op aan om de inventarisaties, monitoring en gegevensverwerking zoveel mogelijk op mekaar en de nationale richtlijnen af te stemmen.

Vele helpende handen...

We gaan er voor. Maar uit voorgaande blijkt dat we heel wat mensen nodig hebben om ons doel te bereiken. We hopen dus dat we een beroep mogen doen op ieders hulp en medewerking.

Eigenlijk kunnen we in onze vereniging iedereen gebruiken: jong, oud, mannen vrouwen, bollebozen en mensen met haar op hun tanden, spierbundels, vegetariërs, bleekscheten, duiveltjes-doet-al, filosofen, ideeënspuwers, pissenbeddenspecialisten, waterkonijnen, geïnteresseerden, overjaarse kazen, renteniers, bofskonten, pechvogels, ...



en

Hoe gaan we concreet te werk ?

Vooreerst moeten we een aantal functies invullen. Kandidaten geven hun naam door aan Drej Oomen, Klein Eyssel 29a, 2328 Meersel-Dreef – tel. 03-315 02 45 – e-mail: drej.oomen@pi.be

Een opsomming van de taken: voorzitter, ondervoorzitter, secretaris, penningmeester, redacteur, verantwoordelijke beleidswerkgroep, verantwoordelijke natuurstudiewerkgroep, verantwoordelijke werkgroep natuureducatie en communicatie, verantwoordelijke reservatenwerkgroep, verantwoordelijke plantenwerkgroep, verantwoordelijke zoogdierenwerkgroep, verantwoordelijke werkgroep ongewervelden, verantwoordelijke amfibieën- en reptielenwerkgroep, verantwoordelijke vogelwerkgroep, ...

Op 21 september organiseren we een algemene vergadering. Iedereen is daar welkom. Dan wordt het dagelijks bestuur verkozen. Vanaf volgend jaar werken we met een activiteitenkalender voor een HEEL jaar. Dus indien je voorstellen hebt voor activiteiten en natuurreizen kom je best naar de vergadering. Dit is je kans om jouw geliefkoosde activiteit op de agenda te plaatsen.

ALGEMENE VERGADERING VOOR ALLE LEDEN VAN NATUURRESERVATEN EN DE WIELEWAAL UIT DE GEMEENTEN RIJKEVORSEL EN HOOGSTRATEN

DATUM: 21 SEPTEMBER

PLAATS: JAN SPANNENBURGMUSEUM (OUDE SCHOOL, KAREL BOOMSTRAAT IN HOOGSTRATEN)

AANVANG: 20.00 UUR

AGENDA: - Samenstelling nieuw dagelijks bestuur + werkgroepen
- Samenstelling jaarkalender
- Actualiteit
- Suggesties en varia

Het spreekt voor zich dat we zoveel mogelijk mensen op deze vergadering verwachten. Vergeet je voorstellen en kandidaturen niet op voorhand binnen te sturen of te mailen.

Ter verduidelijking nog even een organigram.

hoofdbestuur			
Functieomschrijving	Coördinatie Planning activiteiten Overleg tussen de werkgroepen Verenigingsactiviteiten Eindverantwoordelijkheid voor het hele werkingsgebied		
	Voorzitter, ondervoorzitter, secretaris, penningmeester, verantwoordelijken werkgroepen, Afgevaardigden JNM Markvallei, Velt-Noorderkempem, VMPA		
Samenstelling werkgroep	Elke twee maanden		
vergaderingen			
Reservaten	Educatie + Communicatie	Beleid	Natuurstudie

NATURA-reservaten

Verwerving en beheer van de reservaatgebieden, opvolging van de erkenningdossiers (in samenspraak met de werkgroep natuurstudie)

Samenstelling: Verantwoordelijke + leden

Zesmaandelijks vergaderen

Werkingsgebied: Hoogstraten en Rijkervorsel

Taken: Beheer - verwerving

NATURA-educatie + -communicatie

Interne en externe educatieprojecten (cursussen, activiteiten voor het grote publiek, diavonden, natuurleerpad, Jan Spannenburgmuseum, onderwijsprojecten, contacten met de pers, website, tijdschrift 'Bietutje',

Samenstelling: Verantwoordelijke + leden

Elke twee maanden vergaderen

Werkingsgebied: Hoogstraten en Rijkervorsel

Taken: Educatie en Communicatie

NATURA-beleid

Afvaardigingen naar de milieuraad en GECORO, drukkingsgroep naar lokale naar nationale besturen, adviezen in verband met beleidskwesties die verband houden met natuur en milieu, melding en opvolging inbreuken op natuur- en milieuwetgeving

Samenstelling: Verantwoordelijke + leden

Vergaderritme: Ad hoc

Werkingsgebied: Hoogstraten en Rijkervorsel

NATURA-studie

Inventarisatie, deelname aan inventarisatieprojecten, uitwerken nieuwe projecten, organisatie specifieke inventarisatieprojecten, GNOP, monitoring in reservaatgebieden met oog op erkenning en beheer

Samenstelling: verantwoordelijke + leden

Vergaderritme:

Werkingsgebied: Hoogstraten en Rijkervorsel

Ongewervelden / Vogels / Amfibieën en reptielen / Planten / Zoogdieren

P.S. 'NATURA' is niet de naam van de nieuwe vereniging. Die houden ze nog even geheim!

JNM-Markvallei viert feest !

Al eerder dit jaar was het te horen maar nu is het eigenlijk pas echt zover. Op 30 juni 2001 werd JNM – Markvallei 10 jaar geleden in het leven geroepen.

We vierden die dag geen verjaardagsfeest, maar wel een ander feest want uitgerekend deze dag stapte het eerste JNM-koppel (intussen wel iets te oud voor JNM) in het huwelijksbootje.

Deze zomer is dan natuurlijk de echte feestperiode aangebroken. In juli is er het reeds lang aangekondigde buitenlands kamp in La Brenne en in augustus gaan we een HELE dag genieten. We staan op bij het krieken van de dag en gaan pas naar huis als de zon achter de horizon verdwijnt. Een lange dag dus om alles te ontdekken en natuurlijk ook een beetje te feesten, want JNM zorgt voor het ontbijt, middagmaal, avondeten en de nodige tussendoortjes. Vanzelfsprekend nodigen we ook hierbij weer de rest van de familie uit.

Iedere JNM-er krijgt later nog een brief met een gedetailleerde planning van de dag zodat iedereen die wil, kan inspringen op bepaalde activiteiten. Wel vooraf een seintje geven wanneer je juist komt, zodat we voldoende eten kunnen voorzien. (Inschrijven bij Ingrid)

Onze watersalamanders

Dit artikel is het eerste dat ik zal schrijven uit een reeks van (waarschijnlijk) 3. Met deze artikeltjes hoop ik onze amfibieën, met name onze watersalamanders wat uit het verdomhoekje te trekken, waarin ze toch nog steeds zitten. Dit eerste tekstje zal wat algemene informatie over onze watersalamanders bevatten, het volgende zal over de herkenning gaan, daaropvolgend wil ik het hebben over de manier van waarnemen, het komende waarnemingsseizoen staat dan voor de deur. Ik hoop u hiermee te kunnen boeien.

De watersalamanders uit onze omgeving behoren allen tot het geslacht *Triturus*. In Europa vinden we 8 soorten van dit geslacht terug. In de Benelux zijn dat er 4. Deze 4 soorten komen tevens voor in de Markvallei.

Onze watersalamanders leven zowel op land als in het water, het grootste gedeelte van het jaar bevinden salamanders zich op land. Van de levenswijze op land is slechts weinig gekend, men vermoedt echter dat ze nooit zeer ver van het water verwijderd zijn wegens de mogelijkheid op uitdrogen (niet verder dan 1000m). Waarschijnlijk is het landbiotoop belangrijker voor de overleving van de soort dan het waterbiotoop.

Het koloniseren van nieuwe poelen en leefgebieden gebeurt hoofdzakelijk door jonge salamanders, direct na de metamorfose, deze zijn meer avontuurlijk. Later zijn salamanders veel trouwer aan hun voortplantingswater, alhoewel dicht bij elkaar gelegen waterpartijen als één voortplantingsbiotoop gezien wordt (en er verspreiding binnen de verschillende waterpartijen plaatsvindt).

Het waterbiotoop dient meestal enkel als voortplantingsplaats, de adulten trekken in het voorjaar naar deze wateren, waarna ze grote veranderingen ondergaan. De dieren krijgen een dunnere huidlaag met een betere huidademhaling (zodat ze minder afhankelijk zijn van hun longen). Deze huid zou op het land nefast voor ze zijn omdat ze zouden uitdrogen. De mannetjes krijgen tevens een mooi prachtkleed (te vergelijken met dat van vogels).

Ei-afzet kunnen we vinden van maart tot juli, alhoewel er reeds eind januari salamanders in de wateren aanwezig kunnen zijn, en dit tot september. (De kamsalamander verlaat als laatste het water, de kleine watersalamander als eerste.) De eieren worden individueel afgezet, bij voorkeur op bladeren van waterplanten. Ze worden zeer ondiep afgezet, meestal niet dieper dan 40 cm. De larven komen na twee à drie weken uit en zijn adult na twee tot drie maand (de eerste meestal rond half juli).

Regelmatig (vooral bij kleine watersalamander in onze streek) vinden we ook wel larven die pas het volgende jaar metamorfoserend. Deze overwinterende larven noemen we *neotene* exemplaren. De oorzaken hiervan zijn nog niet goed gekend.

De balts en paring bij watersalamanders geschiedt volgens een ingewikkeld patroon dat binnen de verschillende soorten slechts kleine afwijkingen kent.

Het begint met een onrustig rondzwemmend mannetje dat op het zicht een wijfje zoekt. Bemerkt hij een wijfje dan probeert hij haar te benaderen door aan de cloaca (plaats waar de geslachtsklieren en het darmstelsel uitmonden) te beruiken. Vaak zwemt het wijfje weg, wat ze gedurende de gehele balts kan doen.

Hierna gaat het mannetje over tot het pronkerige en stoefrige gedrag (wat trouwens ook het gedrag van onze mannelijke soortgenoten is) door al staartzwaaiend te staan verleiden. Het mannetje toont hierbij ook de buikkleuren. Meestal kijkt het wijfje hier inactief op toe. Het mannetje walmt in tussentijd een zee van geurprikkelers op haar af.

Wanneer het mannetje toch indruk kan maken zwemt het wijfje op hem af. Hij reageert hierop door te blijven staartzwaaien en terug te wijken. Later gaat hij van haar weg en bekijkt of ze hem volgt. Wanneer ze dit doet raakt ze met haar snuit de staart van het mannetje aan en is het grote liefde.

Als het raak is, zet het mannetje een spermatofoor af. Het mannetje tracht vervolgens het wijfje tot deze spermatofoor te lokken, waarna het vrouwtje deze opneemt met haar cloaca. De opname van een spermatofoor gebeurt vaak niet altijd vlekkeloos (bij de kleine watersalamander slagen slechts 50% van de pogingen). Hierdoor moet er regelmatig gepaard worden (soms tot 7 keer achter elkaar).

Het voedsel van onze watersalamanders. In principe eten salamanders alle bewegende organismen die ze kunnen slikken: insecten, wormen, larven van salamanders, etc... Een leuke anekdote : in noordwest Frankrijk bleek

meermaals dat het volledige broedsel van de bruine kikker (te beginnen bij de eieren) werd verorberd door de daar aanwezige watersalamanders.

We weten nog niet goed wat watersalamanders op het land eten, waarschijnlijk is dit te vergelijken met het dieet van de vuursalamander (*Salamandra salamandra*). Dit bestaat uit alle, op het land levende, ongewervelden (wanneer deze niet te groot zijn): wormen, slakken, pissebedden, alles wordt verorberd, zelfs kleine gewervelde dieren moeten het ontgelden.

Voor salamanders is het leven een kwestie van eten of gegeten worden. Salamanderlarven worden gegeten door libellenlarven, larven en adulten van waterroofkevers, visjes zoals de stekelbaars, enz... Vissen kunnen zo nefast zijn dat ze het voltallige broedsel van salamanders en kikkers kunnen verorberen. Vooral de larven van kamsalamander zijn zeer gevoelig voor vis. De adulten worden in het water gegeten door vissen, bloedzuigers, in het water levende slangen zoals ringslang (*Natrix natrix*) en adderringslang (*Natrix maura*) (wat niet bij ons het geval is). Op het land worden ze geteisterd door vogels en zoogdieren (egels e.d.). Alle salamanders (net zoals de vuursalamander) beschermen zichzelf met een gif uitgescheiden door de huidklieren.

Verder moet nog worden vermeld dat onze salamanders regelmatig van huid wisselen en zich uit hun oude huid wurmen.

Tot hier het eerste stukje over onze watersalamanders. Ik weet dat het een zeer oppervlakkig tekstje is geworden, doch ik hoop U toch iets te hebben bijgebracht.

Bart Hoeymans

Bibliografie:

- De Amfibieën en reptielen van de Benelux* (Max Sparreboom)
Newts and salamanders of Europe (Richard A. Griffiths)
Tirion-Amfibieëngids van Europa (Andreas & Christel Nöllert)



De Ijsvogel

Wij vinden de ijsvogel één van de mooiste vogels die er bestaat. Daarom schrijven we er nu een artikeltje over. De ijsvogel brengt het grootste deel van de dag door met visvangen onder water, hoewel hij zelf niet eens kan zwemmen.

De prachtige ijsvogel is voortreffelijk aangepast aan het leven aan de rivieroever. Zijn helblauwe bovenkant geeft de vogel een schutkleur. Hij is nauwelijks te herkennen als hij op zoek naar vis snel en vlak boven het water vliegt.

Ijsvogels zijn te vinden bij heldere, ondiepe, langzaam stromende rivieren, op plaatsen die beschut zijn tegen wind en golfslag. Omdat zij grote hoeveelheden vis nodig hebben, moeten zij hun leefgebied kiezen in de buurt van gezond en heel visrijk water. Bij voorkeur kiezen de vogels plaatsen waar de bomen hun takken ver over het water laten hangen en waar het water helder genoeg is om de prooi te kunnen zien zwemmen.

Veel ijsvogels leven het hele jaar in de naaste omgeving van hun broedgebied. Maar als het water s'winters bevroest zijn de vogels gedwongen open water op te zoeken, zodat ze dan nog al eens aan de kust te vinden zijn.



De ijsvogel vist in de eerste plaats op kleine vissen, zoals stekelbaarsjes. Gezeten op een hoogte van wel drie meter boven het water maar vaak ook biddend, zoekt hij naar een goede buit. Heeft hij een prooi in het vizier, dan stort hij zich met opgevouwen vleugels bijna loodrecht het water in. Als hij zijn prooi goed vast in zijn snavel heeft, 'roeit' hij met krachtige vleugelslagen naar de oppervlakte en vliegt vervolgens met de gevangen vis naar zijn uitkijkpost terug. Hier slaat hij zijn prooi dood tegen de boomtakken of de paal waarop hij is gaan zitten.

Over het algemeen nestelen ijsvogels in holten die zij graven in steile wallen dicht bij water.

Tijdens de balts achtervolgen de ijsvogels elkaar op een zeer luidruchtige manier, waarbij de vogels het ene moment vlak over het water scheren en het volgende moment hoog door de toppen van de bomen schieten. Het elkaar najagen kan uren duren en uiteindelijk leidt het mannetje het vrouwtje naar de broedtunnel.

Als de broedtunnel nog niet klaar is, vliegen beide ijsvogels net zolang met hun snavels tegen de oeverwand aan, tot ze een kleine opening gemaakt hebben. Zodra er aan de voorkant genoeg plaats gekomen is, maken de ijsvogels de tunnel langer en wijder. De grond werken ze met hun pootjes naar buiten. Nadat de tunnel de goede lengte heeft bereikt en het mannetje het wijfje naar binnen heeft gelokt, begint het zogenoemde baltsvoeren.

Het mannetje brengt hierbij voedsel aan het wijfje: hij duikt voor het wijfje in elkaar met hangende vleugels en strekt dan zijn kop in haar richting om haar een vis aan te bieden. Het wijfje krijgt door deze baltsvoeding genoeg voedsel om de zes of zeven eieren te leggen.

Zowel het mannetje als het wijfje broeden en voeden de jongen, die naakt uit het ei komen. In het begin nemen de jongen er genoeg mee dat ze om beurten gevoerd worden, na een lekker hapje gaan ze zelfs een plaatsje terug om plaats te maken voor het volgende jong. Maar naarmate ze ouder en groter worden, neemt hun voedselnijdt toe.

WIST JE DATJES

- De ijsvogel wordt in bijna heel Europa en Zuid-Azië aangetroffen, of op het uiterste puntje van Noord-Afrika en in het oosten tot in Japan op de Salomonseilanden in de Stille Oceaan.
- In de gematigde en tropische gebieden over de hele wereld komen 86 ijsvogelsoorten voor.
- In grote delen van hun leefgebieden loopt het bestand van de soort terug door verontreiniging van de omgeving en het verlies van broedplaatsen. In de landen van de EU is de ijsvogel beschermd.
- Een familie met zes of zeven jonge ijsvogeltjes eet per dag zo'n honderd vissen op.

Leen en Loes

Nesthulp voor solitaire bijen en wespen?!

**bijenhouder en toch geen imker
... en deze bijen steken niet**

Insecten helpen? Je bent gek!

Insecten zijn bij menig mens niet erg geliefd.

Vlinders en soms ook libellen kunnen nog wel in de smaak vallen, maar de rest is gewoonlijk lastig, overbodig of gevaarlijk, ... en zeer zeker griezelig.

Toch verdienen insecten een veel positievere waardering. Niet alleen voor hun schoonheid, interessante levensloop of hun nuttigheid, insecten spelen door hun verscheidenheid en aantal, immers een belangrijke rol in het biologisch evenwicht. Alleen al als voedselbron voor vogels zijn ze onmisbaar, daarnaast zouden heel wat planten niet bestaan, als de insecten niet het bestuivende werk deden.

Helaas ontnemen vele mensen steeds meer levensruimte en levensmogelijkheden van onze insecten. Hierdoor is het zeer slecht met de beestjes gesteld en de achteruitgang is dan ook enorm.

Maar jij kan onze insecten helpen en daardoor ben je echt niet gek!

Solitaire bijen en wespen

Bijen en wespen hebben meestal een slechte naam. Van de meer dan 8000 soorten bijen en wespen, die bij ons leven, blijken er echter nog geen 10 soorten overlast te kunnen bezorgen. Het betreft dan altijd dieren die in een kolonie bij elkaar leven, de zogenaamde sociale insecten. De limonadewespen, honingbijen en ook hommels en mieren behoren tot deze groep. Al deze dieren offeren zich bij bedreigende situaties op om de kolonie te verdedigen.

Er zijn echter in ons land nog ongeveer 650 soorten bijen en wespen, die wel een angel bezitten, maar die ons nooit lastig vallen. Ze hebben namelijk geen kolonie te verdedigen. Het zijn dieren die alles alleen doen, daarom heten ze solitaire bijen en wespen.

De levensloop van solitaire bijen

De levensloop van solitaire bijen is vrij simpel, maar elke soort heeft een eigen variant ontwikkeld.

De moederbij zoekt of maakt in haar ééntje een nestplaats, meestal is dit een gangetje in hout of steen of een zelfgegraven gang in de grond, soms kleien ze zelfs een woninkje.

Daarna gaat ze op zoek naar stuifmeel. Vele soorten bezoeken alleen bepaalde inheemse planten, daarom tref je ze ook alleen aan als deze planten bloeien. De moederbij verzamelt stuifmeel aan de haren van de achterpoten (pootverzamelaar) of aan de haren van de buik (buikverzamelaar) en draagt het naar de nestholte. Daar wordt het stuifmeel met een beetje nectar gekneet tot een bolletje en als er genoeg voedsel verzameld is, wordt er een eitje gelegd. Vervolgens sluit de bij het holletje af en laat alles aan zijn lot over. Op deze manier maakt de moederbij een aantal "cellen" met stuifmeel en een eitje.



Uit de eitjes ontwikkelen zich de larven, welke het stuifmeel uit hun eigen celletje opeten, zich inspinnen en veranderen in een pop. Tenslotte komt uit de pop een volwassen dier tevoorschijn. Meestal is dit pas het volgende jaar als zijn bepaalde voedselplant weer bloeit. De moederbij leeft maar enkele weken, dus de bijen van de nieuwe generatie leren niets van hun ouders. Ze worden volleerd geboren!

Mannelijke bijen leven nog veel korter dan de vrouwtjes. De mannetjes komen na de winter altijd als eerste tevoorschijn en zoeken alle mogelijke plaatsen af naar de te verwachten vrouwtjes. Na de paring is hun levenstaak volbracht en sterven ze.

Mannelijke bijen hebben overigens nooit een angel!

Soorten bijen

Er is al gezegd dat elke bijensoort een eigen variant op de bovenstaande levensloop kent. Vaak zijn de Nederlandse namen voor de bijen dan ook afgeleid van het gedrag en soms ook van het uiterlijk van de dieren.

Enkele voorbeelden:



De **zandbijen** maken hun nesten meestal in de grond. Hun zandhoopjes zien eruit als kleine molshoopjes of vulkaantjes en worden vaak verward met de zandhoopjes van mieren of wormen.

Metselbijen plakken hun nestgangen dicht met vochtig leem of zand. Vaak worden oude kevergangen gebruikt, soms ook lege slakkenhuisjes.

Klokjesbijen verzamelen stuifmeel op planten die klokjes (campanula's) genoemd worden.

Behangersbijen bekleden de nestgang eerst met afgeknaagde stukjes blad.

Wolbijen bekleden hun nestgang met haren van planten.

Bloedbijen zijn bloedrood en verzetten helemaal geen werk. Ze smokkelen hun ei stiekem bij een ander binnen. De larve van de bloedbij ontwikkeld zich ten koste van de larve van de bij die het nest maakte. Dergelijke profiteurs worden ook wel eens koekoeksbijen genoemd.

Solitaire wespen

De solitaire wespen doen in tegenstelling tot de sociale wespen alles alleen. Ze maken hun nestjes in aanwezige gangen of graven die uit in vermolmd hout of in de grond. Enkele soorten maken zandurntjes.

Wespen zoeken "vlees" in plaats van stuifmeel. Andere insecten dienen als voedsel voor hun larven. Wespen zijn dus zeer nuttig. Ze helpen immers bij de bestrijding van de "plaaginsecten". Zo zijn er vele soorten die luizen vangen, anderen verzamelen vliegen, kevers of rupsen. De buitgemaakte dieren worden verlamd en in de klaargemaakte nestholte gebracht, waarna een ei wordt gelegd en de holte afgesloten. Net als bij de bijen verschijnt de nieuwe generatie meestal het volgende jaar.

In een gifvrije tuin kunnen de solitaire bijen en wespen een goede bijdrage leveren aan het biologisch evenwicht. Ze hebben echter één bijzonder probleem: in onze nette wereld is er geen gaatje meer te vinden en staat een hol takje niet langer dan één seizoen overeind. Vermolmd hout mag ook al niet blijven liggen en hout met kevergaten stoken we liefst zo vlug mogelijk op. Zo verdwijnen hun nestmogelijkheden.

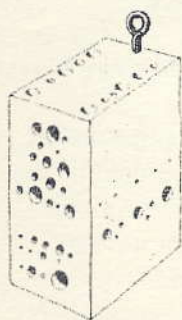
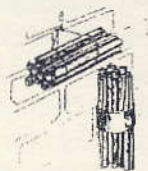
Nesthulp

Wespen en bijen hebben een zeer grote voorliefde voor warme zonbeschenen plaatsen. Zonnige paden of stoepen in klinkers waarbij de voegen zijn opgevuld met zand (dus niet koud tegen elkaar), zijn prima nestplaatsen. Een schaars begroeide zandhoop kan uw tuin vele dankbare gasten bezorgen.

Muren van ruwe natuursteen met veel kieren en spleten en zo mogelijk hier en daar gevoegd met leem, zijn geliefde nestplaatsen.

Vermolmde stronken van wilg, populier, eik en berk zijn ook bijzonder in trek. Leg of zet ze op een zonnige plaats.

Bundels van holle takjes of met merg leveren veel succes op. Stukjes tak van vlier, braam, framboos, roos, ... zijn zeer geschikt, zeker als u ze een beetje uitholt. Bamboe is buitengewoon goed bruikbaar, ook gebundeld riet leent zich goed.



Houtblokken waarin u gangen boort zijn ideaal voor vele bijen, zoals metselbijen en klokjesbijen. De houtsoort is niet echt belangrijk, als u maar zorgt voor zo'n glad mogelijke gangen. De diameter kan 2 tot 12 mm bedragen, maar het meeste succes heeft u met de gangen tussen 4 en 8 mm. De gangen moeten tussen 3 en 20 cm diep zijn, u mag echter niet dwars door de blok heen boren. Hang de blok op een zonnige plaats en laat hem het hele jaar door hangen in weer en wind. U kan eventueel beschutting voorzien tegen regen, maar dit is niet noodzakelijk.

Dat de gangen gebruikt worden ziet u aan het in- en uitvliegen van de bijen en wespen. U kunt er rustig bij staan, u verstoord hiermee de diertjes niet. Als de gangen met zand, hars, steentjes of een vliesje zijn afgesloten, weet u dat er een nestje van een bij of wesp achter is gemaakt.

In de nestblokken zullen vaak metselbijen gaan wonen, die tot de groep van de buikverzamelaars behoren. Het is prachtig om te zien hoe deze dieren met een buik vol stuifmeel de gangen in en uit kruipen en ze dichtmetselen.

Ook komen er profiteurs en parasieten op af. Kleine vliegjes die hun eieren naar binnen smokkelen. Sluipwespen met lange legboren die op spectaculaire wijze proberen een ei in de larve van de bij te leggen. Ook goudwespen, fraai metaalglazend, dit zijn koekoekswespen die profiteren van andermans werk en de bijen regelmatig met een bezoekje vereren.

(BRON: brochure P. van Breugel – Nesthulp voor insecten)
Ingrid

Hoe zoek ik een lief ???

Daar ik uiteindelijk toch een lief meisje tegen het lijf ben gelopen en op het moment geen vrijgezel meer ben is het de hoogste tijd om eens een artikel te schrijven met tips voor de mensen op vrijersvoeten. Dit artikeltje zal gaan over de manier waarop geruime tijd geleden (minstens 100 jaar) in onze streek (Brabant = Belgisch Brabant, Antwerpen en Nederlands Brabant) men op vrijersvoeten liep en hoe men aan een partner raakte.

De inhoud van deze tekst is hoofdzakelijk genomen uit het boek 'Eer en Schande' van de Nederlander 'Gerard Rooijakkers'. Tevens werd er nog informatie gehaald uit artikels uit 'Kvasir'.

Hieronder volgt een kleine samenvatting van de meest algemene gebruiken en ontmoetingen i.v.m. het andere geslacht.

*Door de sterke macht die de kerk vroeger had was het niet gemakkelijk voor jongelingen om in contact te komen met elkaar. Veel jongelingen leerden het andere geslacht dan ook kennen tijdens zogenaamde werkavonden welke de naam 'spinningen' droegen. Spinningen werden in het winterseizoen gehouden wanneer het donker was. Vrouwen kwamen er samen om te spinnen en textiel te bewerken, het werk werd opgevrolijkt door gezang en verhalen. Spinningen waren een zaak voor de vrouwen maar dikwijls gebeurde het dat later op de avond wat jongens op bezoek kwamen. Er werd dan gedanst onder het toeziend oog van oudere vrouwen. Hierdoor kon er op verantwoorde wijze een partner gekozen worden.

*Verder kwamen jongelingen samen op minder christelijke wijze onder de noemer 'Labbayen'. De katholieke geestelijkheid verstond hieronder de 'dartele en onbeschaamde samenkomsten van jongens en meisjes op het platteland in herbergen en andere plaatsen, om te dansen, te drinken, plezier te maken, te kletsen of voor soortgelijke dwaasheden en lichtzinnigheden, met welke inheemse naam ze ook genoemd mogen worden.' Anders dan bij de 'spinningen' waarop voornamelijk gewerkt moest worden stond tijdens het 'labbayen' vermaak voorop. Ook gebeurde deze ontmoetingen zonder ouderlijk toezicht. Deze plezierige bijeenkomsten vonden op afspraak plaats. Ook was er een ongeschreven regel waarin de jongen het meisje uitnodigde om mee te gaan naar de

plaats van gebeuren, meestal een herberg. Eigenlijk is het 'labbayen' het de vroegere variant op onze disco's en fuiven. Het staat natuurlijk buiten kijf dat de katholieke kerk dit 'labbayen' zondig en ontoelaatbaar vond. Hierdoor verbood de kerk deze samenkomsten dan ook. Wie toch zondigde kon geen absolutie verkrijgen van een gewoon priester of pastoor. Het 'labbayen' was zo'n ernstig vergrijp dat enkel de bisschop absolutie verlenen kon.

*Ook het zogenaamde 'venstervrijen' of 'nachtvrijen' was iets dat op grote schaal gebeurde. Hieronder verstond men de gewoonte om een ongehuwd meisje " nachts te ontmoeten. De jongens bezochten een meisje naar hun keuze en spraken haar aan door het venster. Wanneer de jongen goedgekeurd was mocht deze door het venster naar binnen en de nacht in haar bijzijn doorbrengen tot in de ochtend. Het was een algemeen aanvaard plattelandgebruik dat aan strikte regels gebonden was. Zo mocht de jongen onder geen geding met het meisje onder de dekens kruipen (er werd natuurlijk wel eens gezondigd). Overtredingen konden door de overige jeugd bestraft worden. Dit door bv. een rammeling. Ook hiertegen kwam de kerk in

*Gaan vrijen : Vroeger had het woord 'vrijen' een totaal andere betekenis dan nu. Het had niet met seksualiteit te maken. Onder 'gaan vrijen' verstond me op zoek gaan naar een geschikte huwelijkspartner. Wanneer een jongen die een oogje had op een huwbaar meisje 's avonds langskwam waren zowel de ouders als het meisje verplicht de jongen binnen te laten. Meestal gebeurde dit op zondag. De jongen (nooit een onbekende in de kleine dorpsgemeenschap) ging dan op zijn hurken tegen een muur of tegen de 'turfbak' naast het haardvuur zitten. Er werd nauwelijks bij gesproken, de jongen zat daar maar. Het werd meestal 'hurken' genoemd. Wanneer de familie de aanwezigheid van de jongen op prijs stelde kreeg hij een zitplaats aangeboden, en als dat gebeurde mocht hij gerust nog eens weerkomen. Als de jongen werkelijk welkom was reikte de huisvader of het huwbaar meisje de jongen tabak aan om een pijp mee te stoppen. Kwam de jongen echter ongelegen, en was men hem liever kwijt dan werd dat kenbaar gemaakt door een bezem voor de dag te halen. Wanneer het vertrek werkelijk werd geveegd was het hoog tijd voor de jongen om er de brui aan te geven. Hij werd dan rechtstreeks geassocieerd met het aanwezige vuil dat buiten gekeerd diende te worden.

*De meitak steken. Tijdens walpurgisnacht (de nacht van 30/04 op 1/05) maakten jongens hun oordeel kenbaar over de huwbare meisjes van hun dorp. Het gebeurde door het plaatsen van meitakken op het dak van de huizen of bij het huis. Elke tak had een specifieke betekenis en steunde op een bepaalde karaktertrek van het meisje. Een berketak werd bij het huis van een meisje geplaatst waar niets op viel aan te merken. Een kersetak werd gezet bij een meisje dat van iedere jongen durfde te houden. (Van een kersetak die over de weg hing mocht iedereen de kersen plukken, het was dus de tak voor een allemandsvriendje). Bleke meisjes werden begiftigd met een elzentak. Een biezentak was dan weer voor een meisje met meer vriendjes (deze takken zijn immers populair bij honden die ertegen gaan urineren), een doornentak was hetzelfde. Ook een mooie dennentak gold als een gegeerd compliment.

Tijdens de walpurgisnacht waren er vele meisjes die van de spanning niet konden slapen en voor dag en dauw opstonden om de eventuele slechte takken van het dak of uit de tuin te verwijderen.

*Ook kwam de jeugd in mei samen onder de meiboom om te dansen en te zingen. Dit was een grote boom die meestal voor de huizen van de heren (zoals de burgemeester) of op openbare plaatsen geplaatst werden. Het gold als een ereteken voor de heer of overheid wanneer er een meiboom geplant werd.

Ik denk dat ik hierboven een kleine samenvatting gegeven heb over de meest gebruikelijke versier- en ontmoetingsplaatsen. Wie meer informatie wil bekomen over het onderwerp moet zeker het boek 'Eer en Schande' lezen zoals ik reeds heb aanbevolen. Ik hoop dat ik met deze tekst een paar vrijgezellen op romantische ideeën gebracht heb. (Ahum ahum, ik, de grote versierder moet spreken natuurlijk). Het lijkt me duidelijk dat een partner zoeken vroeger echt iets was voor jongens, de meiden ondergingen meestal en keken passief toe (tijden veranderen natuurlijk).

Ach ja, als laatste dit nog. Moest je je partner beu zijn en de relatie willen beëindigen dan volstaat het natuurlijk om uw partner een mooie ruiker bestaande uit brandnetels te bezorgen. Dit werkte vroeger toch altijd.

Bart Hoeymans

Waarnemingen Brandeville

Planten (311 soorten)

Aardaker	Bosrank	Gestreepte witbol
Acacia	Boswederik	Gevlekt havikskruid
Adelaarsvaren	Boswilg	Gevlekte aronskelk
Akkerdistel	Boszegge	Gewone agrimonie
Akkerhoornbloem	Cipres wolfsmelk	Gewone berenklauw
Akkerkool	Dagkoeksbloem	Gewone braam
Akkermispel	Daslook	Gewone ereprijs
Akkerviooltje	Dotterbloem	Gewone es
Akkerwinde	Drienerfmuur	Gewone esdoorn
Amandelwolfsmelk	Duist	Gewone hoornbloem
Avondkoekoeksbloem	Dwerghoornbloem	Gewone kropaar
Beekpunge	Dwergvas	Gewone melkdistel
Beemdkroon	Echte kamille	Gewone pitrus
Beemdlangbloem	Echte koekoeksbloem	Gewone raket
Bergnachtorchis	Echte sleutelbloem	Gewone robinia
Bermooievaarsbek	Echte valeriaan	Gewone
Beuk	Eenbes	salomonszegel
Bevertjes	Eenbloemig parelgras	Gewone smeewortel
Bijenorchis	Eenstijlige meidoorn	Gewone veldbies
Bijenplant	Engels raaigras	Gewone veldsla
Bitterzoet	Fioringras	Gewone
Blaartrekkende	Fluitenkruid	vleugeltjesbloem
boterbloem	Galega	Gewone vlier
Blaassilene	Gamander	Gewone
Blaaszegge	Gedoornd hoornblad	waterranonkel
Bleeksporig	Geel vingerhoedskruid	Gewoon
bosviooltje	Geelhartje	barbarakruid
Bochtige klaver	Geknikte vossenstaart	Gewoon biggekruid
Bosaardbei	Gelderse roos	Gewoon duizendblad
Bosandoorn	Gele dovenetel	Gewoon herderstasje
Bosanemoon	Gele kornoelje	Gewoon reukgras
Bosbies	Gele lis	Gewoon struisgras
Bosgierstgras	Gele morgenster	Gewoon
Boshavikskruid	Gele plomp	wilgenroosje
Boskruiskruid	Geoorde wilg	Glad parelzaad

Glad walstro	Jakobskruiskruid	Lijsterbes
Gladde ereprijs	Jeneverbes	Look-zonder-look
Gladde witbol	Kale vrouwemantel	Madeliefje
Glanshaver	Kamgras	Mannagras
Graslelie	Kantig hertshooi	Mannetjesvaren
Groot streepzaad	Kardinaalsmuts	Maretak
Grote brandnetel	Kattestaart	Margriet
Grote centaurie	Klaproos	Mattenbies
Grote egelskop	Kleefkruid	Meelbes
Grote kaardenbol	Klein warkruid	Middelste vergeet-me-nietje
Grote klit	Klein hoeftblad	Moeras vergeet-me-nietje
Grote muggenorchis	Klein kroos	Moerasrolklaver
Grote muur	Klein kruiskruid	Moerasspirea
Grote vossenstaart	Kleine bevernel	Moeraswalstro
Grote waterranonkel	Kleine pimpernel	Moeraszegge
Grote waterweegbree	Kleine ratelaar	Moeraszuring
Grote weegbree	Kleine valeriaan	Moesdistel
Grove den	Kleine watereppe	Muizenoor
Haagbeuk	Klimop	Muurleeuwenbek
Haagwinde	Klimopereprijs	Muurvaren
Hanenpoot	Knikkend nagelkruid	Noordse esdoorn
Harig wilgenroosje	Kogelbloem	Oeverzegge
Hazelaar	Kompassla	Ondergedoken moerasscherm
Hazezegge	Koninginnenkruid	Overblijvend bingelkruid
Heermoes	Kraailook	Paardebloem
Heggenrank	Kropaar	Paardehoeftklaver
Heggenwikke	Kruipend zenegroen	Paarse dovenetel
Herderstasje	Kruipende boterbloem	Penningkruid
Herfststijlloos	Kruisblad walstro	Peperboompje
Hertshoornweegbree	Kruisdistel	Pijptorkruid
Holpijp	Krulzuring	Pinksterbloem
Hommelorchis	Lelietje-van-dalen	Pioen
Hondsdrif	Leverbloempje	Piramidezenegroen
Hondskruid	Lidrus	Pitrus
Hondsroos	Lidsteng	Pluimzegge
Hop	Liesgras	
Hopklaver	Lieve Vrouwe bedstro	
Hulst	Liggende vetmuur	
IJle dravik	Liguster	

Poelruit	Smalle stekelvaren	Waterzuring
Purperorchis	Smalle weegbree	Wegedoorn
Rapunzelklokje	Smeerwortel	Weichselboom
Ratelpopulier	Snavelzegge	Wijfjesvaren
Reukgras	Soldaatje	Wilde akelei
Reuze paardestaart	Spaanse aak	Wilde gouden regen
Ridderzuring	Speenkruid	Wilde liguster
Riet	Speerdistel	Wilde lijsterbes
Rietgras	Spekwortel	Wilde marjolein
Ringelwikke	Sporkenhout	Wilde reseda
Robertskruid	Steenbreekvaren	Witte dovenetel
Rode kamperfoelie	Steentijm	Witte klaver
Rode klaver	Stijf barbarakruid	Witte waterkers
Rode kornoelje	Stinkend nieskruid	Wolfspoot
Rondbladig	Stinkende gouwe	Wollige distel
wintergroen	Stippelvaren	Wollige sneeuwbal
Rondbladige	Straatgras	Wondklaver
ooievaarsbek	Tijmereprijs	Zacht streepzaad
Ruige klaproos	Tweerijige zegge	Zachte dravik
Ruige scheefbloem	Tweistijlige meidoorn	Zachte ooievaarsbek
Ruige scheefkelk	Valse voszegge	Zandmuur
Ruige weegbree	Varkensgras	Zandzegge
Ruige zegge	Veenwortel	Zevenblad
Ruw beemdgras	Veldbeemgras	Zilverschoon
Ruwe berk	Vijfvingerkruid	Zoete kers
Ruwe hondstong	Vlasbekje	Zomereik
Schaduwgras	Vliegenorchis	Zomerlinde
Scherpe boterbloem	Voederwikke	Zomp vergeet-me-
Scherpe zegge	Vogelnestje	nietje
Schijfkamille	Voorjaarsganzerik	Zonneroosje
Slangekruid	Voorjaarszegge	Zwaluw tong
Sleedoorn	Waterbies	Zwarte els
Slipbladige	Watermunt	Zwarte zegge
ooievaarsbek	Waterpest	Zwenk dravik
Smalbladig kruiskruid	Waterscheerling	

Vogels (86 soorten)

aalscholver	blauwe reiger	boomklever
appelvink	boerenzwaluw	boomkruiper

boompieper	grote bonte specht	roodborst
bosrietzanger	grote lijster	roodborsttapuit
bosuil	heggemus	scholekster
bruine kiekendief	holenduif	spierwer
buizerd	houtduif	spotvogel
distelvink (putter)	huismus	spreeuw
dodaars	huiszwaluw	steenuil
draaihal	ijsvogel	tjiftjaf
ekster	kauw	torenvalk
europese kanarie	kerkuil	tortel
fitis	kievit	tuinfluiter
fluiter	kleine karekiet	turkse tortel
fuut	kneu	veldleeuwerik
gaai	knobbelzwaan	vink
geelgors	koekoek	waterhoen
gekraagde roodstaart	koolmees	wielewaal
gele kwik	matkop	wilde eend
gierzwaluw	meerkoet	winterkoning
goudhaantje	merel	witte kwikstaart
goudvink	nachtegaal	zanglijster
grasmus	oeverzwaluw	zilvermeeuw
grauwe kiekendief	pimpelmees	zwarte kraai
grauwe klauwier	rietgors	zwarte mees
grauwe	ringmus	zwarte roodstaart
vliegenvanger	rode wouw	zwarte specht
groene specht	roek	zwarte wouw
groenling	roerdomp	zwartkop

Dagvlinders (33 soorten)

argusvlinder	citroentje	klein geaderd witje
atalanta	distelvlinder	klein koolwitje
bloemenblauwtje	dwerghblauwtje	koninginnepage
bont dikkopje	groentje	koningspage
bont zandoogje	groot koolwitje	landkaartje
boswitje	hooibeestje	oranje zandoogje
boterbloempje	icarusblauwtje	oranjetipje
bruin dikkopje	jacobsvlinder	rotsvlinder
bruin zandoogje	kalkgrasland dikkopje	sleutelbloemvlinder
bruine daguil	klaverspanner	zilveren maan

zilvervlek
zomermeter

zuidelijke
luzernevlinder

Andere ongewervelden (16 soorten)

azuurwaterjuffer	klein vliegend hert	roodkopvuurkever
bergzangscade	kleine wespenbok	viervlek
bosbeekjuffer	meikever	weidebeekjuffer
gewone oeverlibel	platbuik	zebraspin
groene zandloopkever	poelslak	
hoornaar	posthoornslak	

Zoogdieren (15 soorten)

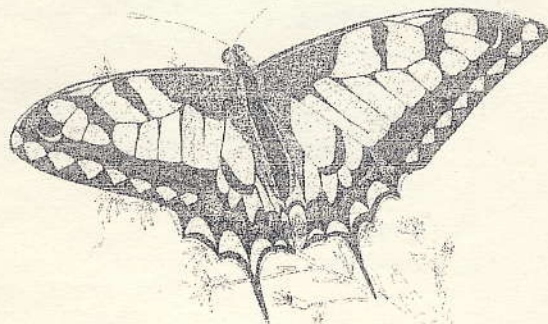
boomarter	egel	ree
bunzing	everzwijn	rosse vleermuis
das	haas	steenarter
dwergvleermuis	hermelijn	vos
eekhoorn	konijn	wezel

Amfibieën en Reptielen (8 soorten)

adder	groene kikker	ringslang
aspisadder	hazelworm	zandhagedis
gewone pad	muurhagedis	

Vissen (6 soorten)

baars	karper	snoek
brasem	rietvoorn	zeelt



Waarnemingen vogels Biesbosch 12/5/01

aalscholver
blauwborst



blauwe reiger
boerenwaluw
bontbekplevier
boomkruiper
bosrietzanger
bruine kiekendief
buizerd
canadese gans
distelvink
ekster
fazant
fitis
fuut
gekraagde roodstaart
gierzwaluw
groenling
grote lijster
havik
houtduif
huismus
huiszwaluw
kauw

kievit
kleine karekiet
knobbelzwaan
koekoek
kokmeeuw
kolgans
koolmees
krakeend
kuifeend
meerkoet
merel
nachtegaal
nijlgans
oeverloper
pimpelmees
rietgors
roek
roodborst
scholekster
spreeuw
sprinkhaanrietzanger
tjiftjaf
torenvalk
turkse tortel
vink
visarend
waterhoen
wilde eend
winterkoning
witte kwikstaart
zanglijster
zilvermeeuw
zwarte kraai
zwartkop

Conservators :

De Halsche Beemden

Tom Verschraegen
Abelenstraat 11/2
3500 Hasselt
☎ 0486/28.50.96

Jan Spannenburgmuseum

Jos Vorselmans
Hal 14
2322 Minderhout
☎ 03/315.76.26

Contactpersonen werkgroepen :

VogelWerkGroep (V.W.G.)

Bart Hoeymans
Sint Clemensstraat 8
2322 Minderhout
☎ 03/314.48.48

ZoogdierenWerkGroep (Z.W.G.)

Jorn Van Den Bogaert
Heidestraat 74
2330 Merksplas
☎ 014/63.40.41 (☎ 0496/45.80.85)

PlantenWerkGroep (P.W.G.)

Jack Govaerts
Donckstraat 12
2321 Meer
☎ 03/315.71.85

PiepWerkGroep (Pi.W.G.)

Eva Van Loock
Tinnenpotstraat 14
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.33.53

Amfibieën-, Reptielen en Vissen WerkGroep (A.R.V.W.G.)

Bart Hoeymans
Sint Clemensstraat 8
2322 Minderhout
☎ 03/314.48.48

BeleidsWerkGroep (B.W.G.) BeheersWerkGroep (Be.W.G.)

Jef Leestmans
Moerstraat 27
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.60.14 (☎ 075/69.53.53)

Vieze BeestjesWerkGroep (V.B.W.G.) of Werkgroep Ongewervelden

Wim Verschraegen
Heilig Bloedstraat 6
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.47.75 (☎ 0497/28.18.66)

Hoofdredactie en V.U. 't Bieteutje :

Wim Verschraegen
Heilig Bloedstraat 6
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.47.75 (☎ 0497/28.18.66)
ingridwim@hotmail.com



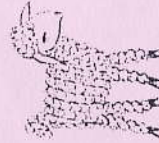
NATUURWERKGROEP
MARKVALLEI

www.markvallei.com



Pieptentje

Speciaal voor onze piepertjes





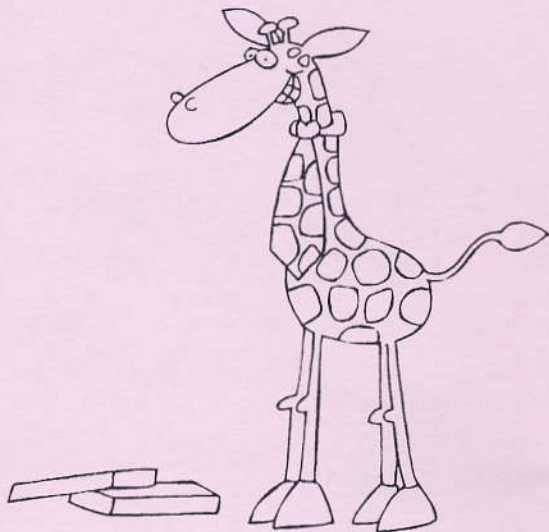
Allerliefste piepertjes en meelezende niet-piepers,

Zoals jullie al merken, is het echt zomer aan het worden. Dat betekent dat het lekker warm wordt (is), grote vakantie, echt ijsjesweer, zwemmen,...

Niet alleen wij herleven met dit prachtige weer, maar ook de beestjes en plantjes. Om deze prachtige tijd nog vrolijker te maken, hebben we (buiten onze jnm-activiteiten) weer gezorgd voor een spetterende piepteut die je tijdens een zeldzame regenbui is goed kunt bekijken.

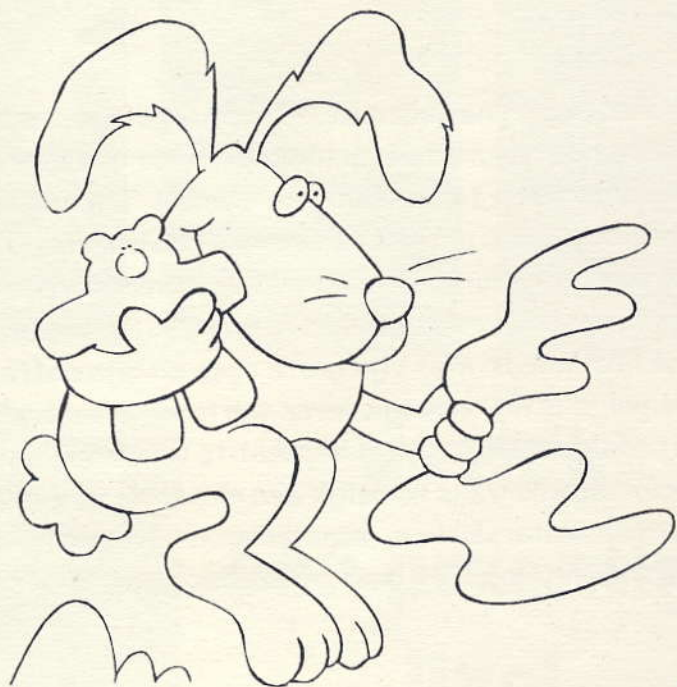
Dikke knuffels

De piepwerkgroep



Wat staat hier nu allemaal in

1. Welkomswoordje
2. Wat staat hier nu allemaal in ?
3. Het dubbelleven van de libel.
6. Spelletje : Zoek de 8 verschillen
7. Verhaaltje : Een kikker hoort in het water...
10. Het mysterie van de vallende sterren !
12. Knutseltip maak zelf een oorwormenhotel
13. Oproep !



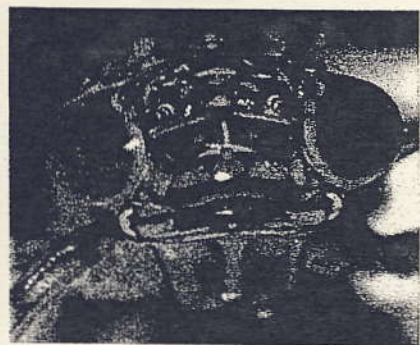
Het dubbelleven van de libel.

Je hebt je schepnetje ondergedompelt in een poel of een beekje. Opeens haal je een monstertje naar boven met grote ogen die ver uit elkaar staan en stevige poten met heuse klauwen. Geloof het of niet, maar dat monstertje wordt later een prachtige libel !

Een leven onder water

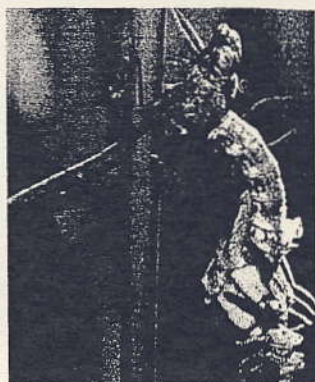
Bij onze libel begint het allemaal bij een eitje in het water, waar een piepkleine larve uitkomt. Deze leeft op de bodem van de poel, dit kan 1 tot zelfs 5 jaar duren ! Tijdens deze fase groeien de ogen, poten en toekomstige vleugels. Hiervoor moet onze larve wel 9 tot 16 keer vervellen. Als je onze larve zou zien, zou je niet geloven dat hij later een prachtige libel wordt. Met zijn grote ogen en zijn doffe, kleurloze pakje is hij namelijk verre van mooi. Dit uiterlijk heeft hij nodig om niet zo snel herkend te worden in het water, want onze larve is namelijk een vleeseter. Hij eet niet enkel wormen, waterslakken, insectenlarven, kikkervisjes maar zelfs kleine visjes. Hij eet bijna alles.





**Onze larve:
een beruchte jager**

**Onze larve is ondertussen in een stengel
gekropen. Hier ontpopt hij zich
tot ...**



**Jawel,
een prachtige
libel**

Een leven in de lucht

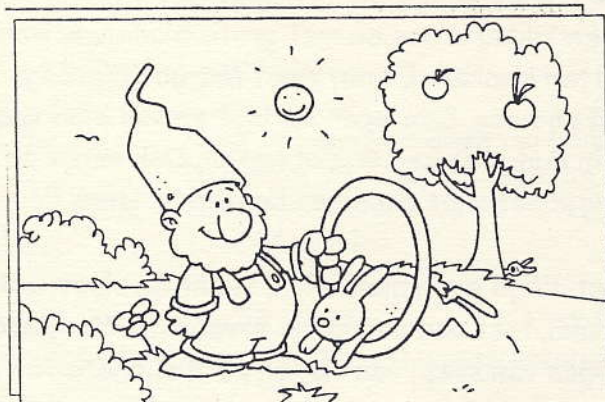
Eindelijk buiten! Helaas heeft onze libel maar een paar weken om te genieten van de zon. Hij zweeft, klimt, daalt, schiet vooruit, verandert van richting of blijft ter plekke hangen. Deze stuntjes kan hij gebruiken voor de jacht, want hij is een geboren jager. De grootste libellen strijken maar weinig neer en eten zelfs hun prooien in de lucht op. Andere soorten liggen op de loer ergens op een hoog plaatsje, waar ze dan ook hun maaltijd verslinden. Ze zien er al iets mooier uit als de larve, maar het is en blijft een beetje een veelvraat.

Wist-je-datjes

- Libellen bestaan al 250 miljoen jaar. Sommige soorten hadden vroeger een spanwijdte van 70 cm.
- Bij ons zijn er meer dan 60 soorten libellen. Als beekjes en poelen verdwijnen of vervuild raken, dan verdwijnen of vervuild raken, dan verdwijnt ook de libel.
- Libellen eten grote hoeveelheden insecten, vooral dan muggen en paardevliegen. We moeten de libel dus beschermen.
- Je libellen het makkelijkst met een zwart vlindernetje vangt.



Spelletje: Zoek de 8 verschillen!



Oplossing: punt muts, blaadjes appel, vogeltje, bretel kabouter, bloempje, snoetje konijntje, achterpootjes konijntje, stofwolkje bij het springen

Verhaaltje : Een kikker hoort in het water...

Margotje de kikker zit bij de grote sloot. Een sloot met waterlelies en kikkerkroos en met grote bladeren, waarop je fijn kunt zitten kwaken. En dat doet Margotje graag. Ze kwaakt hard en hoog. Dan weer springt ze van blad naar blad of neemt een duikje in het frisse water. Ook vangt ze weleens vliegjes of wipt door het hoge gras langs de slootkant.

Dat gaat niet altijd even makkelijk. Want de slootkant ligt vol met rommel, met oud papier en afval. Kapotte glazen en flessen, blikjes van soep, van vis, en pâté slingeren er rond. Maar weet je wie wel graag door de rommel huft ? Dat is goudje, het vriendinnetje van Margotje. En weet je waarom iedereen haar Goudje noemt ? Dat komt doordat Goudje alles verzamelt wat blinkt. Goud- en zilverbapiertjes.

Glimmende stukjes van doosjes en pakjes. En van al die glimmende en glinsterende dingen maakt goudje kettingen. Ze heeft er al drie. Ze hangt ze om haar groene jasje en draagt ze om haar poten. En met al die kettingen om haar heen kan Goudje niet meer springen en huppen. Ze kan alleen maar mooi zitten zijn. Ze spiegelt zich de hele dag in het water van de sloot.

« Kwaak... » schreeuwt ze dan. « Kwaak, kijk toch hoe mooi ik ben. Ik ben de mooiste kikker van de hele sloot. »

De andere kikkers lachen haar uit. « Spring jij maar vlug het water weer in, goudje, » roepe ze. « Anders verleer je het zwemmen nog. » Ook Margotje zegt wel tien keer op een dag : « Kikkers horen in het water, Goudje, die hoeven niet mooi te zijn. Pas toch op. Dit gaat vast verkeerd. »



ACTIVITEITENKALENDER

zondag 15 juli 2001:

JNM NAAR VLAAMSE KUST

JNM reist met de trein voor een hele dag naar zee. We nemen onze pick-nick mee en trekken zwemuitrusting aan (als de zon schijnt).

Vooraf inschrijven bij Ingrid.

Waar ? Wanneer?

Om 7.30u aan het station van Berchem

Aankomst om 18.20u in Berchem

Verantwoordelijke:

Ingrid Brosens (03 314 47 75)

Organisatie:

JNM-Markvallei

zaterdag 21 tot zaterdag 28 juli 2001:

KAMP LA BRENNE

De 33 deelnemers krijgen hun kampboekje thuis bezorgd!

vrijdag 10 en zaterdag 11 augustus 2001:

ANTILLIAANSE FEESTEN

zaterdag 18 augustus 2001:

DAGACTIVITEIT JNM

We willen er deze keer echt een activiteit van een hele dag van maken. Er zal heel wat op het programma staan, dus zullen we al onze energie kunnen gebruiken.

We moeten geen eten meebrengen, hiervoor wordt gezorgd.

Inschrijven voor deze dagactiviteit bij Ingrid voor 10 augustus.
Meer informatie in dit Bieteutje.

Begin:

Bij het ochtendgloren (6.00u)

Einde:

Bij het aanbreken van de nacht (21.30u)

Verantwoordelijke:

Ingrid Brosens (03 314 47 75)



zaterdag 25 augustus 2001:

BUSREIS FLEVOLAND

We trekken er met zijn allen nog eens een ganse dag op uit naar Flevoland. We zullen zeker de grote kolonie aalscholvers kunnen bewonderen, maar ook kiekendieven en misschien wel een zeearend.

We maken zeker enkele wandelingen naar de verschillende kijkhutten ter plaatse.

Niet vergeten: Pick-nick en verrekijker.

Prijs: 450 BEF en 350 BEF voor JNM'ers

Inschrijven bij Jef Leestmans voor 20 augustus.

Waar ? Wanneer? Om 7.00u in de Karel Boomstraat

Verantwoordelijke: Jef Leestmans (03 314 60 14)

Organisatie: Natuurwerkgroep-Markvallei

Van vrijdag 31 augustus tot zondag 2 september 2001:

LEIDINGSWEEKEND JNM in ZEELAND

De JNM-leiding fietst naar zee om de nieuwkomers volledig in te wijden in het bestuur.

Vooraf inschrijven bij Ingrid .

Minimumleeftijd: 15 jaar.

Verantwoordelijke: Ingrid Brosens (03 314 47 75)

Organisatie: JNM-Markvallei

zaterdag 8 september 2001:

JNM-VERGADERING

Waar ? Wanneer? Om 19 uur in het lokaal

Verantwoordelijke: Ingrid Brosens (03 314 47 75)

Organisatie: JNM-Markvallei

zondag 9 september 2001:

PIEPACTIVITEIT

Piepers hou u klaar voor een fantastische activiteit!

Waar? Wanneer? In het lokaal om 14 uur

Verantwoordelijke: Eva Van Looek (03.314.33.53)

Organisatie: JNM-Markvallei



dinsdag 11 september 2001:

KOEPELVERGADERING

Waar? Wanneer? Om 20 uur in het lokaal
Verantwoordelijken: Drej Oomen(03 315 02 45) en Jack
Govaerts (03 315 71 85)

zaterdag 15 en zondag 16 september 2001:

NACHT VAN HET ZOOGDIER

Jaarlijks organiseert de ZWG van JNM over heel het land de "dag van de nacht" ofwel de nacht van het zoogdier.

Waar ? Wanneer? Om 16.00u (15/09) aan boerderij in Wortel
Kolonie
Einde? Om 11.00u (16/09)
Verantwoordelijke: Jorn Van Den Bogaert (014 63 40 41)
Organisatie: JNM-Markvallei

vrijdag 21 september 2001:

ALGEMENE VERGADERING

FUSIE NATUURRESERVATEN EN WIELEWAAL

Op deze vergadering gaan we over tot de eigenlijke fusie van onze verenigingen. We kiezen een nieuw bestuur en proberen ook een aantal verantwoordelijke aan te duiden voor de werkgroepen.
Kandidaten voor bestuursfuncties kunnen zich melden bij de huidige voorzitters Drej en Jack.

Waar? Wanneer? Om 20 uur in het lokaal
Verantwoordelijken: Drej Oomen(03 315 02 45) en Jack
Govaerts (03 315 71 85)

vrijdag 21 september 2001:

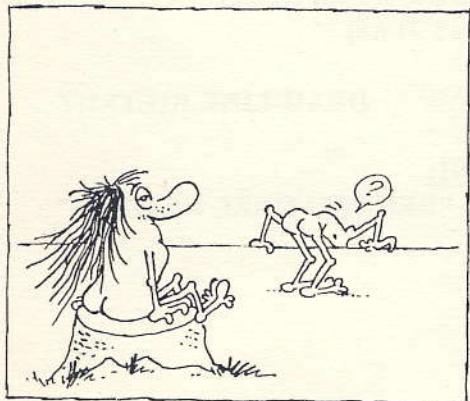
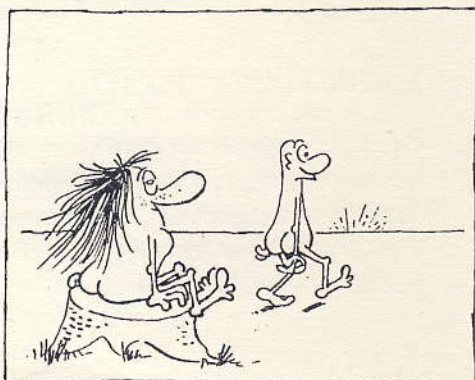
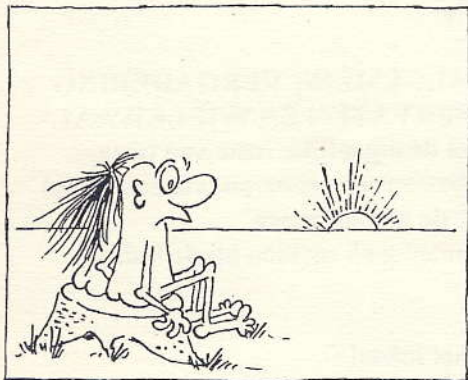
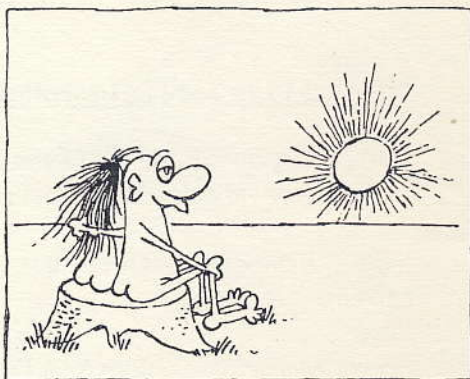
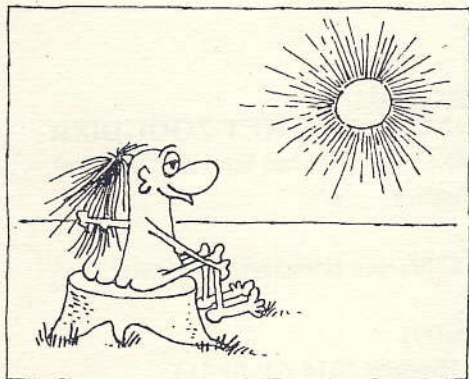
DEAD-LINE BIETEUT

Weekend van 17 - 18 november 2001:

PLANTGOEDACTIE "BEHAAG ONZE KEMPEN"

VARIA - VARIA - VARIA - VARIA - VARIA - VARIA

Het **trektelseizoen 2001** start vanaf 1 september in de weekends. Vanaf 1 oktober zal er dagelijks worden geteld. Onze trektelpost is nog steeds aan De Hees, d.w.z. Rijktevorselseweg t.h.v. de grens tussen Rijktevorsel en St.-Lenaarts



En Margotje kreeg bijna gelijk. Want op een mooie zonnige dag komt er bezoek bij de sloot. De kikkers kwaken verschrikt : « Weg wezen allemaal. Kwaaaak ! » En ze duiken onder de bladeren. Ze verstoppen zich in het gras onder afval of boomwortels.

Maar Goudje niet, die merkt niets. Die kijkt rustig om zich heen. En dan ... dan schrikt Goudje. Want wie staat er in de sloot ? Een heuse ooievaar. O wee... Goudje was bijna vergeten dat er nog ooievaars bestaan, die komen immers nooit meer in de sloot tussen al de rommel die langs de kant en in het water ligt.

Ik moet wat doen denkt Goudje bang. Ik moet in het water duiken, anders eet de ooievaar mij op. Maar het is net of haar poten niet meer willen. Of ze zich niet meer bewegen kan. En de mooie kettingen zijn zo zwaar opeens, zo zwaar als lood.

De ooievaar staat nu vlak naast Goudje. Hé, dit is zeker een stenen kikker, denkt hij verrast. Die beweegt zich niet. Een beetje nieuwsgierig pikt hij met zijn snavel een ketting van Goudjes hals weg. En ook de tweede ketting tilt hij op. Nog beweegt het kikkertje zich niet. Ja ja, een stenen kikker, dat dacht ik wel, denkt de ooievaar. En opnieuw pikt hij omlaag. Net als de derde ketting in de lucht zweeft schiet Margotje uit het water. Ze geeft haar vriendinnetje een duwtje. En Goudje valt om en plonst de sloot in. O, gelukkig, nu kan ze toch nog zwemmen. Weg zijn de twee vriendinnetjes. Met kloppende keeltjes zitten ze onder een groot groen blad.

En de ooievaar ? Oei oei, wat is die kwaad ! Het was dus helemaal geen stenen kikker. Wat dom, wat vreselijk dom. Hij pikt en woelt in het water. Hij zoekt en kijkt. Maar geen



kikkertje te bekennen. Goudje en Margotje blijven onder water tot de ooievaar verdwenen is. «Jij hebt me gered. Margotje, » kwaakt Goudje blij. « Dank je wel, hoor. Voortaan hoef ik geen kettingen meer en niets dat blinkt of schittert. Ik wil weer zwemmen en spelen in het water. Want je hebt gelijk. Een kikker hoort in het water thuis. Kwaak. »

En zo is het. Voortaan spelen de kikkertjes tussen de rommel in het gras. Maar sparen nee, dat doen ze niet.



Tekening : Tinne
Segers

Het mysterie van de vallende sterren !

Geen paniek ! Vallende sterren vallen niet echt. Het bewijs ? Morgen zijn ze er nog, op precies dezelfde plek! Gek hé, ik vond van wel en daarom ben ik op zoek gegaan naar het antwoord op mijn vraagjes over deze toch wel zeer geheimzinnige verschijnselen.

Wat is dat eigenlijk een vallende ster ?

Een vallende ster is een zeeeeer klein voorwerp dat de ruimte heeft doorkruist en nu op de aarde afkomt. Meestal weegt zo'n « ster » maar een paar gram ! Zo'n meteor « de juiste naam voor een vallende ster » kan een brokstukje van een *planetoïde* of van een *komeet* zijn (voor de schuingedrukte woordjes is er een verklaring onderaan).



Waarom schittert zo'n ster zo ?

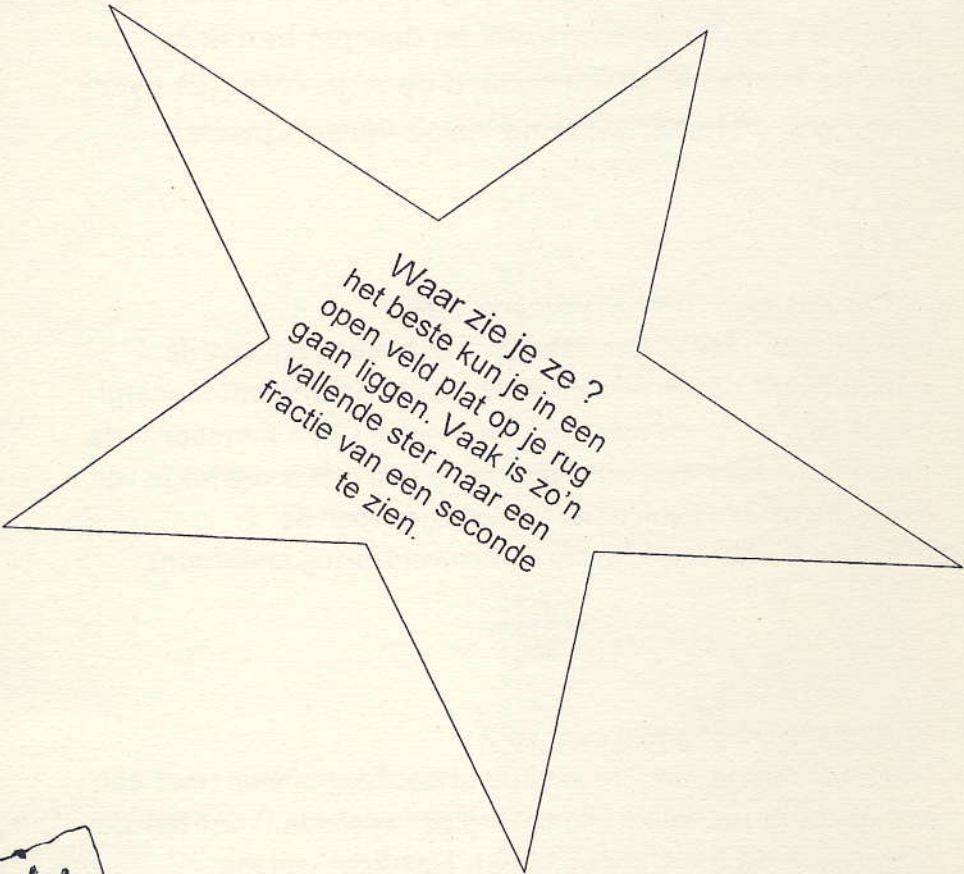
Het voorwerpje komt zo snel de atmosfeer binnen (met een snelheid van tientallen kilometers per seconde !) dat het de lucht opwarmt en in brand schiet. Het licht van die verbranding zie je in een flits aan de nachtelijke hemel. Wees maar niet bang, want je zult niks op je hoofd krijgen.



Wanneer zie je vallende sterren ?

Het beste uur : tussen middernachten zonsopgang. Vergeet je dekentje niet !

De beste dagen : augustus is de beste maand, van 6 tot 12 'regent' het zelfs vallende sterren. Wel 20 tot 30 per uur !



Waar zie je ze ?
het beste kun je in een
open veld plat op je rug
gaan liggen. Vaak is zo'n
vallende ster maar een
fractie van een seconde
te zien.



Komeet : Een komeet is eigenlijk een enorme bevroren modderbal die door het heelal suist.

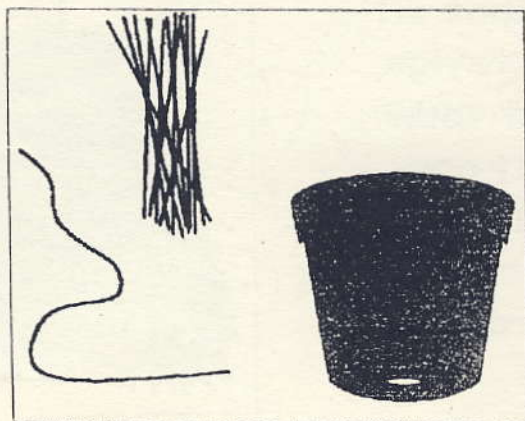
Planetoïde : Een planetoïde is een stuk rots dat in de ruimte vliegt.

Knutseltip : Maak zelf een oorwormenhotel

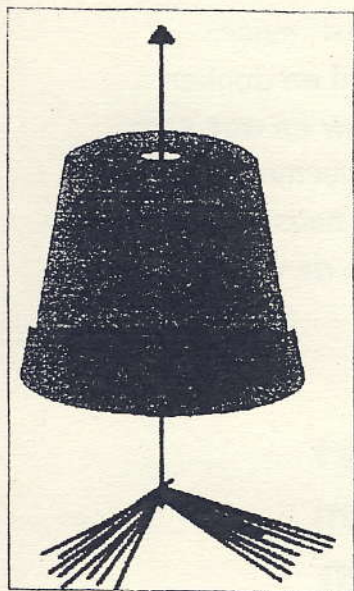
's Nachts gaan oorwormen op luizenjacht, maar overdag slapen ze. Het liefst op een stil en donker plekje. Met een bloempot, een stuk touw en wat stro knutsel je in een handomdraai een oorwormenhotel in elkaar. Zoek een mooi plekje in de tuin naast een plant die opgegeten wordt door luizen, zodat de oorwormen 's Nachts wat te eten hebben.

Benodigdheden:

- Een stenen pot met een gat in de bodem
- Bundeltje stro van 25 cm lang
- Stuk touw van minstens 1 meter

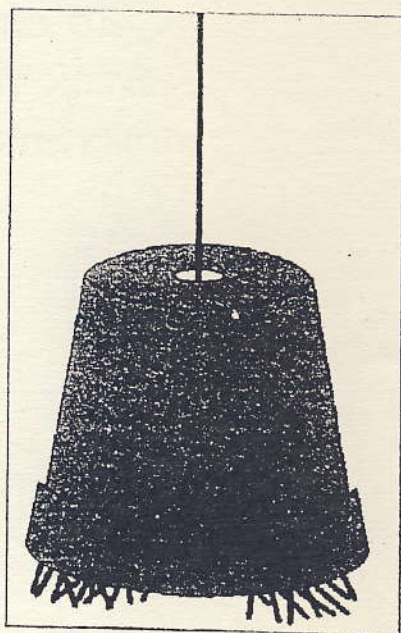


Het 5-stappenplan



1. Pak de bos stro en bindt er in het midden een stuk touw omheen.
2. Haal het andere uiteinde van het touw door het gaatje van de bloempot.

3. Trek het touw aan zodat het stro in de bloempot zit.
4. Leg een stevige knoop in het touw.
5. Hang het oorwormenhotel aan een tak een stuk boven de grond.



OPROEP ! OPROEP ! OPROEP !

Liefste piepertjes, jnm-ers, stiekem meelezende ouders van jnm-ers, al de mensen die deze piepteut graag lezen,...

Zoals jullie denk ik wel kunnen merken, is er elke keer weer redelijk veel werk aan dit piepteutje. We doen het heel graag, maar jullie mogen ons altijd een beetje helpen. Heeft er iemand van jullie iets gezien, iets gebouwd, iets verzameld, een goede mop gehoord of gewoon iets te vertellen, mag je altijd iets schrijven of tekenen voor in de piepteut. We zullen ons best altijd doen om het erin te zetten. Als jullie iets hebben mogen jullie dat bij dit adres afgeven, doorbellen, melen, per postduif verzenden, ...

PIEPTEUTREDACTRICE :

Eva Van Loock
Tinnenpotstraat 14
2320 Hoogstraten
03/314 33 53
e-mail : kikkereva@hotmail.com



